

РЕКОМЕНДАЦІ FATF

А. ПОЛІТИКА ТА КООРДИНАЦІЯ В СФЕРІ ПРОТИДІЇ ВІДМИВАННЮ КОШТІВ ТА ФІНАНСУВАННЮ ТЕРОРИЗМУ

1. Оцінка ризиків та застосування підходу, що ґрунтується на оцінці ризиків*

Країни повинні визначати, здійснювати оцінку та розуміти ризики, пов'язані з відмиванням коштів та фінансуванням тероризму для цієї країни, а також вживати заходів, включаючи визначення органу або механізму з метою координації дій з оцінки ризиків, та використовувати ресурси, спрямовані на забезпечення ефективного зниження ризиків. Ґрунтуючись на такій оцінці, країни повинні застосовувати підхід, що ґрунтується на оцінці ризиків, з метою забезпечення відповідності заходів із запобігання або протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму ступеню виявлених ризиків. Такий підхід повинен бути основним підґрунтям для ефективного спрямування ресурсів в системі протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму, а також впровадження заходів, що ґрунтується на оцінці ризиків, при застосуванні Рекомендацій. Якщо країни визначають рівень ризику як високий, вони повинні забезпечити, щоб їх режим з протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму належним чином усував такі ризики. Якщо країни визначають рівень ризику як невисокий, вони можуть прийняти рішення про застосування спрощених заходів в межах деяких Рекомендацій FATF за певних умов.

Фінансові установи та визначені нефінансові установи та професії повинні також визначати, оцінювати та вживати ефективних заходів щодо зниження ризиків, пов'язаних з відмиванням коштів та фінансуванням тероризму.

ПОЯСНЮВАЛЬНІ ЗАПИСКИ ДО РЕКОМЕНДАЦІЙ FATF

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА ДО РЕКОМЕНДАЦІЇ 1

(ПІДХІД, ЩО ҐРУНТУЄТЬСЯ НА ОЦІНЦІ РИЗИКІВ)

1. Підхід, що ґрунтується на оцінці ризиків, є ефективним засобом боротьби з відмиванням коштів та фінансуванням тероризму. При визначенні того, як підхід, що ґрунтується на оцінці ризиків, повинен реалізовуватися в секторі країни повинні взяти до уваги можливості і досвід у сфері протидії відмиванню коштів/боротьби з фінансуванням тероризму у відповідному секторі. Країни повинні розуміти, що свобода дій та відповідальність, покладені на фінансові установи та визначені нефінансові установи та професії підходом, що ґрунтується на оцінці ризиків, є більш доцільним в секторах з більшою спроможністю та досвідом в сфері протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму. Проте це не звільняє фінансові установи та визначені нефінансові установи та професії від зобов'язання вживати посилені заходи при виявленні високих ризиків. Прийнявши підхід, що ґрунтується на оцінці ризиків, компетентні органи, фінансові установи та визначені нефінансові установи та професії повинні забезпечити відповідність заходів щодо запобігання або протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму виявленим ризикам, а також розподіляти ресурси у найбільш ефективний спосіб.
2. При застосуванні підходу, що ґрунтується на оцінці ризиків, фінансові установи та визначені нефінансові установи та професії повинні мати процедури виявлення, оцінки, моніторингу, управління та зниження ризиків відмивання коштів та фінансування тероризму. Загальний принцип підходу, що базується на оцінці ризиків, полягає в тому, що у разі виявлення підвищених ризиків, країнам слід вимагати від фінансових установ та визначених нефінансових установ та професій вживати посилені заходи щодо управління та зниження цих ризиків, і відповідно, у разі виявлення нижчих ризиків – дозволяти застосування спрощених заходів. Спрощені заходи не можуть бути застосовані у випадку наявності підозр у відмиванні коштів або фінансуванні тероризму. В певних Рекомендаціях більш точно викладено як загальний принцип застосовується до конкретних вимог. За чітко обмежених обставин та у випадку низького ризику відмивання коштів та фінансування тероризму, країни можуть також прийняти рішення не застосовувати певні рекомендації для конкретного типу фінансових установ або видів діяльності, або визначених нефінансових установ та професій (див. нижче). Так само, якщо країни під час оцінки ризиків визначають типи установ, види діяльності, підприємства та професії, які знаходяться під загрозою зловживання в сфері відмивання коштів і фінансування тероризму, і які не підпадають під визначення фінансової

установи або визначену нефінансову установу та професію, вони повинні розглянути питання щодо застосування вимог у сфері протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму до таких секторів.

А. Зобов'язання та рішення для країн

3. **Оцінювання ризику** – Країни¹ повинні вживати належних заходів щодо виявлення та оцінювання ризиків відмивання коштів та фінансування тероризму для країни на постійній основі для того, щоб: (i) вносити потенційні зміни до національної системи боротьби з відмиванням коштів та фінансуванням тероризму, у тому числі зміни в закони, положення та інші заходи, (ii) сприяти розподілу та встановленню пріоритетності ресурсів у сфері ПВК/ФТ компетентними органами, і (iii) надавати інформацію з метою оцінки ризиків у сфері ПВК/ФТ фінансовими інститутами і визначеними нефінансовими заняттями та професіями. Країни повинні підтримувати актуальність оцінок і мати механізми для надання відповідної інформації про результати всім відповідним компетентним органам та СРО, фінансовим установам та визначеним нефінансовим заняттям та професіям.
4. **Високий ризик** – У разі якщо країни виявили високі ризики, вони повинні переконатися, що режим протидії відмивання коштів та фінансування тероризму усуває ці ризики і без шкоди для будь-яких інших заходів, що вживаються країнами для мінімізації цих ризиків, зобов'язати фінансові установи та визначені нефінансові установи та професії вжити посилені заходи з управління та мінімізації ризиків, або переконатися, що цю інформацію включено до оцінювання ризиків, яка здійснюється фінансовими інститутами та визначеними нефінансовими установами та професіями, з метою належного управління та мінімізації ризиків.
5. **Низький ризик** - Країни можуть прийняти рішення дозволити застосування спрощених заходів в рамках деяких Рекомендацій FATF, які вимагають від фінансових установ або визначених нефінансових установ та професій вживати певних заходів, за умови виявлення низького ризику, та якщо такі дії узгоджені з оцінкою ризиків відмивання коштів та фінансування тероризму країни, як це передбачено пунктом 3.

Незалежно від будь-якого рішення щодо визначення певних категорій низького ризику відповідно до попереднього абзацу, країни можуть також дозволити фінансовим установам та визначеним нефінансовим установам та професіям застосовувати спрощені заходи щодо належної перевірки клієнта, за умови виконання вимог, викладених у розділі В нижче («Зобов'язання та рішення для фінансових установ та визначених нефінансових установ та професій») і в пункті 7 нижче.

¹ Де необхідно, необхідно брати до уваги оцінку ризиків в сфері протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму на наднаціональному рівні при вирішенні чи це зобов'язання виконується.

6. **Виключення** – Країни можуть прийняти рішення не застосовувати деякі з Рекомендацій FATF, які вимагають від фінансових установ або визначених нефінансових установ та професій вживати певних заходів, за умови:

(а) доведення низького ризику відмивання коштів та фінансування тероризму, що дозволяється тільки за суворо обмежених та виправданих обставин і стосується окремих типів фінансових установ або видів діяльності, або визначених нефінансових занять та професій, або

(б) у випадку якщо фінансова діяльність (за виключенням переказу грошових коштів або цінностей) проводиться фізичною або юридичною особою на випадковій або дуже обмеженій основі (враховуючи кількісний та абсолютний критерії) за умови низького ризику відмивання коштів та фінансування тероризму.

Хоча зібрана інформація відрізняється залежно від рівня ризику, вимоги Рекомендації 11 щодо збереження даних повинні застосовуватись незалежно до від того, яка інформація збирається.

7. **Нагляд та моніторинг ризику** – Наглядові органи (або саморегулівні органи для відповідних секторів визначених нефінансових установ та професій) повинні забезпечити, щоб фінансові установи та визначені нефінансові установи та професії ефективно виконують зобов'язання, викладені нижче. Під час виконання своїх функцій, компетентні органи та СРО, коли це передбачено або вимагається, відповідно до Пояснювальних приміток до Рекомендацій 25 і 27, повинні перевіряти відомості про ризики відмивання коштів та фінансування тероризму та оцінки ризиків, підготовлені фінансовими установами і визначеними нефінансовими заняттями та професіями, та брати до уваги результати цих перевірок.

В. Зобов'язання та рішення для фінансових установ та визначених нефінансових установ та професій

8. **Оцінювання ризику** – Від фінансових установ та визначених нефінансових установ та професій слід вимагати вживати належних заходів для виявлення та оцінки ризиків відмивання коштів та фінансування тероризму (для клієнтів, країн або географічних регіонів, а також товарів/послуг/операцій або каналів доставки). Вони повинні документально оформити ці оцінки для того, щоб мати можливість продемонструвати їх підставу, постійно оновлювати ці оцінки, а також мати відповідні механізми для надання інформації про оцінку ризиків компетентним органам та саморегулівним органам. Характер і масштаби будь-якої оцінки ризиків відмивання коштів та фінансування тероризму повинні відповідати характеру і масштабам діяльності. Фінансові установи та визначені нефінансові установи та професії повинні завжди розумітися на ризиках відмивання коштів та фінансування тероризму в

своїй сфері діяльності, проте компетентні органи та саморегулівні органи можуть встановлювати, що немає потреби в індивідуальному документуванні оцінок ризику, якщо конкретні ризики, притаманні сектору, є чітко визначеними і зрозумілими.

9. **Управління та мінімізація ризиків** - Фінансові установи та визначені нефінансові установи та професії повинні мати відповідну політику, засоби управління та процедури, які дозволяють їм управляти і ефективно мінімізувати ризики, що були виявлені (або країною, або фінансовою установою, або визначеною нефінансовою установою та професією). Вони повинні відстежувати реалізацію управління та при необхідності посилювати їх. Політика, засоби управління та процедури повинні бути схвалені вищим керівництвом, а заходи, вжиті з метою управління та мінімізації ризиків (високих або низьких), повинні відповідати національним вимогам і керівництвом компетентних органів і саморегулівних організацій.
10. **Високий ризик** – У разі виявлення високих ризиків, фінансові установи та визначені нефінансові установи та професії повинні вжити посилені заходи з управління та мінімізації ризиків.
11. **Низький ризик** – У разі виявлення низьких ризиків, країни можуть дозволити фінансовим установам або визначеним нефінансовим установам та професіям вживати спрощених заходів з управління та мінімізації ризиків.
12. Під час оцінки ризиків фінансові установи та особливо визначені нефінансові установи та професії повинні враховувати всі суттєві фактори ризику перед тим, як визначати рівень загального ризику і відповідний рівень заходів з їх мінімізації. Фінансові установи та визначені нефінансові установи та професії можуть класифікувати заходи залежно від типу та рівня ризику для різних чинників ризику (наприклад, в конкретній ситуації, можуть застосовуватися стандартні заходи належної перевірки клієнта щодо прийняття клієнта, але слід застосовувати посилені заходи перевірки клієнта при постійному моніторингу, або навпаки).

ОЦІНКА ТЕХНІЧНОЇ ВІДПОВІДНОСТІ

РЕКОМЕНДАЦІЯ 1

Оцінка ризиків та застосування підходу, що ґрунтується на оцінці ризику⁴

ОБОВ'ЯЗКИ ТА РІШЕННЯ ДЛЯ КРАЇН

Оцінка ризиків

- 1.1 Країни⁵ повинні визначити та здійснити оцінку ризиків відмивання коштів та фінансування тероризму, властивих країні.
- 1.2 Країни повинні визначити орган або механізм координації заходів з оцінки ризиків.
- 1.3 Країни повинні регулярно здійснювати оцінку ризиків з метою оновлення її результатів.
- 1.4 Країни повинні мати механізми з надання інформації по результатам оцінки (нок) ризиків до усіх відповідних компетентних органів та саморегулювних організацій, фінансових установ та визначених нефінансових установ і професій.

Усунення ризиків

- 1.5 Ґрунтуючись на власному розумінні своїх ризиків, країни повинні застосовувати підхід, що ґрунтується на оцінці ризиків, при розподілі ресурсів та впровадженні заходів, спрямованих на запобігання та усунення ризиків відмивання коштів та фінансування тероризму.
- 1.6 Країни, які приймають рішення не застосовувати деякі Рекомендації FATF, що встановлюють вимогу до фінансових установ та ВНУП вживати певних заходів, повинні продемонструвати, що:
 - (a) доведено низький рівень ризику відмивання коштів та фінансування тероризму; виняток має місце у суворо обмежених та обґрунтованих обставинах; та він стосується певного виду фінансової установи або діяльності, або ВНУП; або
 - (b) фінансова діяльність (окрім переказу коштів або цінностей) здійснюється фізичною або юридичною особою рідко або обмежено (беручи до уваги кількісний та абсолютний критерій), наприклад коли низький рівень ризику відмивання коштів та фінансування тероризму.
- 1.7 Якщо країни виявляють високі ризики, вони повинні забезпечити, щоб їх режим протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму усував такі ризики, включаючи шляхом: (a) встановлення вимоги до фінансових установ та нефінансових установ і професій вживати посилені заходів з управління та усунення ризиків, або (b) встановлення вимоги до фінансових установ та нефінансових установ і професій забезпечувати, щоб ця інформація була включена в їх оцінку ризиків.
- 1.8 Країни можуть дозволити застосовувати спрощені заходи для деяких Рекомендацій FATF, що встановлюють вимогу до фінансових установ та ВНУП вживати певних заходів, за

⁴ Вимоги цієї рекомендації повинні бути оцінені, беручи до уваги більш конкретні ризики, основані на вимогах інших Рекомендацій. При оцінці Рекомендації 1 експерти з оцінки повинні здійснити загальний огляд оцінки ризиків та пом'якшення ризиків країнами та фінансовими установами/ВНУП, але не повинні дублювати детальну оцінку заходів, основаних на оцінці рівня ризику, що встановлені вимогами інших Рекомендацій.

⁵ За потреби, оцінка ризиків відмивання коштів та фінансування тероризму на наднаціональному рівні повинна братися до уваги при вирішенні питання, чи виконується цей обов'язок.

умови, що було визначено низький рівень, і це відповідає оцінці країною своїх ризиків відмивання коштів/фінансування тероризму⁶.

1.9 Наглядові органи та саморегульвні організації повинні забезпечити, щоб усі фінансові установи та ВНУП виконували свої обов'язки відповідно до Рекомендації 1⁷.

Обов'язки та рішення для фінансових установ та нефінансових установ і професій

Оцінка ризиків

1.10 До фінансових установ та нефінансових установ і професій повинна встановлюватися вимога вживати відповідних заходів з метою визначення, оцінки та розуміння своїх ризиків відмивання коштів та фінансування тероризму (для клієнтів, країн або географічних територій; а також товарів, послуг, операцій або каналів постачання).⁸ Це включає наступні вимоги:

- (a) документування оцінки ризиків,
- (b) розгляд усіх відповідних факторів ризику перед визначенням загального рівня ризику, а також відповідного рівня та способу усунення таких ризиків,
- (c) постійне здійснення оцінки ризиків з метою оновлення її результатів та
- (d) наявність відповідних механізмів для надання інформації щодо оцінки ризиків компетентним органам та саморегульвним організаціям.

Усунення ризиків

1.11 До фінансових установ та ВНУП повинна встановлюватися вимога щодо:

- (a) наявності політики, заходів контролю та процедур, погоджені вищим керівництвом, які б забезпечували можливість здійснювати управління та усунувати виявлені ризики (або країною, або фінансовою установою чи ВНУП);
- (b) моніторинг впровадження таких заходів контролю та, за необхідності, їх посилення;
- (c) вжиття посиленних заходів для управління та усунення ризиків у випадках, де виявлений підвищений ризик.

1.12 Країни можуть лише дозволити фінансовим установам та ВНУП вживати спрощених заходів для управління та усунення ризиків, якщо було виявлено низький рівень і за умови, що додержуються критерії 1.9 - 1.11. Спрощені заходи не повинні дозволятися у будь-якому випадку, коли існує підозра у відмиванні коштів або фінансуванні тероризму.

⁶ У випадку, коли Рекомендації FATF визначають види діяльності з підвищеним рівнем ризику, для яких встановлюється вимога вживати посиленних або специфічних заходів, країни повинні забезпечити, щоб застосовувалися усі такі заходи, хоча обсяг таких заходів може різнитися залежно від специфічного рівня ризику.

⁷ Виконання вимог за цим критерієм повинно оцінюватися, беручи до уваги результати за Рекомендаціями 26 та 28.

⁸ Характер та обсяг будь-якої оцінки ризиків відмивання коштів та фінансування тероризму повинен відповідати характеру та розміру діяльності. Компетентні органи або саморегульвні організації можуть прийняти рішення не встановлювати вимогу здійснювати індивідуальні задокументовані оцінки ризиків за умови, якщо специфічні ризики, властиві сектору, чітко визначені та усвідомлені, а також окремі фінансові установи та ВНУП розуміють свої ризики відмивання коштів та фінансування тероризму.

ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ

Безпосередній результат 1

Ризики відмивання коштів та фінансування тероризму усвідомлюються і, за необхідності, здійснюється координація дій на національному рівні з метою протидії відмиванню коштів, фінансуванню тероризму та розповсюдженню зброї масового знищення.

Ознаки ефективної системи

Країна належним чином визначає, оцінює та розуміє свої ризики відмивання коштів та фінансування тероризму, а також здійснює координацію заходів на національному рівні, спрямованих на пом'якшення цих ризиків. Це включає залучення компетентних органів та інших відповідних органів; використання широкого спектру надійних джерел інформації; застосування оцінки (ок) ризиків як основи для розвитку та встановлення пріоритету політики та заходів з протидії відмиванню коштів/фінансуванню тероризму; розповсюдження та впровадження цієї політики і заходів координуваним шляхом через відповідні канали. Відповідні компетентні органи також співпрацюють та координують політику і заходи, спрямовані на боротьбу з фінансуванням розповсюдження зброї масового знищення. З часом результатом цього стає значне пом'якшення ризиків відмивання коштів та фінансування тероризму.

Цей висновок першочергово стосується Рекомендації 1, 2 та 34.

Примітка для експертів з оцінки:

1) Від експертів з оцінки не вимагається проведення глибокого огляду або перевірки оцінки (оцінок) ризиків, здійсненої (их) країною. Експерти з оцінки базуючись на перевірці обґрунтованості оцінки (ок) ризиків, повинні зосереджуватись на тому, як вдало компетентні органи використовують своє розуміння ризиків на практиці для інформування щодо розробки політики та вжиття заходів, спрямованих на пом'якшення ризиків.

2) Експерти з оцінки повинні брати до уваги свої висновки по цьому Безпосередньому Результату при оцінці інших Безпосередніх Результатів. Однак, експертів з оцінки можуть дозволити щоб їх висновки щодо співробітництва та координації заходів з протидії фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення впливали на оцінки Безпосереднього Результату 11, але не на інші Безпосередні Результати (наприклад, Безпосередній Результат 2-10), які стосуються протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму.

Основні питання до розгляду при визначенні, чи досягнуто результат

- 1.1. Наскільки вдало країна усвідомлює свої ризики відмивання коштів/фінансування тероризму ?
- 1.2. Наскільки вдало ідентифікуються ризики відмивання коштів/фінансування тероризму, що усуваються національною політикою та заходами з протидії відмиванню коштів/фінансуванню тероризму?
- 1.3. В якій мірі використовуються результати оцінки ризиків для обґрунтування винятків та підтримки застосування посиленних заходів для випадків високого ризику або спрощених заходів для випадків низького ризику ?
- 1.4. В якій мірі цілі та заходи компетентних органів і саморегулювальних органів відповідають національній політиці з протидії відмиванню коштів/фінансуванню тероризму та виявленим ризикам відмивання коштів/фінансування тероризму ?
- 1.5. В якій мірі компетентні органи та саморегулювальні організації співпрацюють та координують розробку та впровадження політики і заходів, спрямованих на боротьбу з відмиванням коштів/фінансуванням тероризму і, за необхідності, з фінансуванням розповсюдження зброї

масового знищення ?

- 1.6. В якій мірі країна забезпечує, що відповідні фінансові установи, визначені не фінансові установи та професії (ВНУП), а також інші сектори, до яких повинні застосовуватися Стандарти FATF, обізнані про відповідні результати національних ризиків відмивання коштів/фінансування тероризму?

а) Приклади інформації, що можуть підтримати висновки по основним питанням

1. Оцінка країною своїх ризиків відмивання коштів/фінансування тероризму (наприклад, *види здійснених оцінок; види опублікованих/розповсюджених оцінок*)
2. Політики та стратегії боротьби з відмиванням коштів/фінансуванням тероризму (наприклад, *розповсюджені/опубліковані політики, стратегії та заяви з протидії відмиванню коштів/фінансуванню тероризму; залучення та зобов'язання вищих посадовців на політичному рівні*)
3. Програма надання допомоги приватному сектору та відповідним органам (*наприклад, брифінги та інструкції по відповідним висновкам оцінки ризиків; частота та відповідність надання консультації щодо політики та законодавства, внесок у розвиток оцінки ризиків та інших політичних рішень*).

б) Приклади особливих факторів, які можуть підтримати висновки по основним питанням

4. Які методи, інструменти та інформація використовується з метою розробки, огляду та оцінювання висновків за результатами проведення оцінки ризиків? Наскільки повною є інформація та дані, що використовуються ?
5. Наскільки цінною є стратегічна фінансова інформація, аналіз, типології та керівництво?
6. Які компетентні органи та відповідні зацікавлені сторони (включаючи фінансові установи та ВНУП) залучені до оцінки ризиків? Як вони роблять свій внесок в національну оцінку ризиків відмивання коштів/фінансування тероризму, і на якій стадії?
7. Чи оновлюється оцінка ризиків, чи регулярно вона переглядається і чи відповідає вона значним подіям або змінам (включаючи нові загрози та тенденції)?
8. В якій мірі оцінка ризиків є обґрунтована та відповідає загрозам відмивання коштів/фінансування тероризму, слабким сторонам та особливостями країни? За необхідності, чи враховує вона ризики, визначені іншими надійними джерелами?
9. Чи відповідає політика компетентних органів на зміни ризиків відмивання коштів/фінансування тероризму?
10. Який механізм (ми) або орган використовуються органом для забезпечення належного та постійного співробітництва та координації національної системи, а також для розробки та впровадження політики боротьби з відмиванням коштів/ фінансуванням тероризму як на рівні прийняття політичних рішень, так і на операційному рівні, а також, за необхідності, для протидії розповсюдженню фінансування зброї масового знищення? Чи включає механізм або орган усі відповідні повноваження?
11. Чи існують відповідні ресурси та досвід для проведення оцінки (ок) ризиків, а також для національного співробітництва і координації?